

sandus propter ignorantiam, vel propter instinctum Spiritus Sancti aequivalentem praecerto. Præter has enim nulla alia ratio excusationis excogitari potest, neque in voto, ut ex dictis constat, neque in parricidio, ut per se notum est ex principiis fidei; neutro autem ex dictis modis excusari esse videtur cum fundamento. De ignorantia patet, quia licet negare non possimus, quin ignorantia laboraverit, credendo se obligari tali voto, tamen quod illa fuerit invincibilis, nec ex Scriptura colligitur, quia nullum ibi est de hac re verbum aut signum; nec ex materia, cum fuerit de re contraria rationi naturali, et multis praecoptis legis veteris; nec ex circumstantiis personæ aut temporis, quia erat princeps populi, et tenebatur esse instructus in re tam gravi; et licet antea non fuisset, potuit interrogare a sapientibus veritatem, saltem ante voti executionem. Respondet Ribera, in c. 41 ad Hebr., Jephate laborasse invincibili ignorantia, quia eo tempore non erant res adeo explicatae, nec erat Prophetæ quem consuleret. Imo Abulen., quæst. 47 et 48, credit totum populum illa ignorantia laborasse, ita ut neque summus Sacerdos seiret quæstionem dissolvere, an votum illud obligaret. Nihilominus vero ipse non excusat Jephate, *quia debuit*, inquit, *per sacerdotem magnum Deum consulere*. Mihi vero difficile creditu est, talem ignorantiam fuisse inculpabilem, cum res sit nota lumine naturali, et Scriptura videatur satis declarata, præsertim Levit. ult. Excusatio ergo ignorantiae non videtur admittenda.

18. De instinctu autem Spiritus Sancti non nulla posset conjectura sumi ex verbis illis: *Factus est ergo Spiritus Domini super Jephate*. Sed tamen Augustinus supra dicit, ex his non colligi, fuisse Jephate a Spiritu Sancto motum ad tale votum emittendum, et merito, quia Scriptura solum dicit absolute, factum esse super eum Spiritum Domini, quod potest intelligi, vel ad pugnandum contra Ammonitas, vel ad sperandam a Deo victoriam, et postulandam. Quod autem subjungitur, votum vovisse, etc., non est necesse factum esse eadem Spiritus Sancti motione, sed ex proprio spiritu, vel certe, licet motio ad vovendum fuisse a Spiritu Sancto, determinatio ad tale votum potuit esse a proprio spiritu. Sæpe enim Spiritus Sanctus in generali movet ad orandum, vel offerendum Deo aliquem cultum ob aliquam rem impetrandam, et homo suo arbitrio et discursu determinat modum vel materiam, in qua determinatione culpam misceri

contingit; ita ergo in Jephate accidisse verisimilius est.

19. Et confirmatur, quia si materiam et modum illius voti consideremus, nulla probabilis ratio occurrit, ob quam Spiritus Sanctus tale votum inspiraverit, ac explicite vel impli-
cite praeciperit. Non enim fuit votum de sacrificanda filia, sicut fuit praecptum datum Abraham de filio sacrificando, sed in communi de sacrificando quolibet homine, vel quolibet animali primum occurrente, in quo genere voti nihil excellens, nihil Spiritu Sancto dignum appareat. Quamvis ergo Spiritus quando et quomodo vult spiret, tamen quantum nos ex tali facto conjectare possumus, credibile non est fuisse ex speciali Spiritus Sancti impulsu. Nec etiam in adimpletione voti talis instinctus appetit, tum quia solum ex vi prioris vinculi existimati, et ex conscientia erronea id fecit Jephate, ut ex littera constat; tum etiam quia valde humano modo, et cum magno animi dolore id fecit. Unde multi ex Sanctis citatis interrogant, cur Deus impediverit Abraham, ne sacrificaret filium, non autem Jephate. Et respondent, quia Abraham Spiritu Dei, Jephate proprio spiritu et errore movebatur. Imo addunt in penam prioris temeritatis in vovendo permisso Deum, ut non illuminaretur, donec filiam cum magno suo dolore occideret.

20. Non est ergo quod in eo facto excusationem, vel operis, vel personæ queramus. Negare autem non possumus quin Jephate magna virtutis signa in eodem opere ostenderit: maxime vero fidelitatem et religionem in Deum. Quamquam enim erraret cogitans se obligatum, tamen, supposita ea dispositione, egregium ostendit affectum in Deum, cum amore unigenite filiae non potuerit ab observatione voti retardari, sed statim gaudium victoriae dolore animi interruperit, filiamque sacrificare decreverit. In ipso etiam voto emitendo, licet praeceps et temerarius fuerit, ostendit tamen fortem et liberalem animum erga Deum, et fidem magnam de necessitate auxilii et protectionis ejus. Qui actus licet tune non fuerint meritorii de condigno propter interveniens peccatum, esse potuerunt dispositions congruae, ut facilius Deus illius miseretur, quia ignorans, et bono zelo fecit, unde etiam facile potuit postea pœnitentiam agere, et ad magnam sanctitatem pervenire.

CAPUT XI.

UTRUM OMISSIONES BONORUM ACTUUM POSSINT ESSE MATERIA VOTI?

q. 4, art. numero vigesimo quinto; Sylvester, *Votum*, 1, quæst. 4, et reliqui Summiste; Cagjetanus bene in dicto art. 2, et ibi Soto, et alii. Ratio est, quia omittere hæc bona non est melius, cum ipsa consilia sint de melioribus bonis. Quin potius talis omissio nec bona est ex se, sed ad summum indifferens; non enim nunc agimus de positivo actu opposito, sed de sola parentia, qualis est non ingredi religionem; in hoc enim vel simili objecto nulla est intrinseca honestas, sed ad summum indifferencia; ostensum autem est supra, votum de re indifferente per se nou esse validum; ergo. Adde quod licet hæc omissio, quatenus per se nec bona, nec mala est, moraliter indifferens dicatur, de se inclinat ad ea quæ Deo per se non placent, quia contraria bona ei maxime placent, et ab eo consuluntur. Et ideo votum de tali re multo magis Deo displicet, quia per illud offertur Deo tanquam illi placitum, id quod impedit consilium ejus. Et quia per tale votum ponitur obex Spiri-
tui Sancto, ut D. Thomas dixit.

3. *Objectio*. — Contra hoc referri solet Gratian. 22, quæst. 4, cap. ult., ubi ait, *talia vota non prohiberi servari*. Et Hostiens., in Summ., libro tertio, tit. de Voto, § *Quod sint*, verb. *Numquid ergo*, dicit, votum non ingrediendi religionem obligare, nisi Deus postea contrarium inspirat; significat autem oportere ut inspiratio per revelationem fiat. Sed dictum Gratiani formaliter falsum est; prohibatum enim est tale votum servare formaliter, id est, ex obligatione ejus non facere melius opus; nulla enim est talis obligatio, et illa intentio esset religioni, ac divina voluntati et bonitati contraria. Materialiter autem potest servari votum, quia potest quis non ingredi religionem; nam hoc voluntarium semper fuit. Dictum etiam Hostiensis simpliciter falsum est, quia tale votum non obligat; et revelationem exigere est improbabile ac temerarium; ponere autem conditionem divinae inspirationis est impertinens, tum quia per se inest, tum quia non pertinet ad jus, sed ad factum, id est, non ad necessitatem obligationis, sed ad necessitatem gratiæ divinæ ad tale opus. Solum ergo posset hæc sententia habere locum, quando in particulari urgeret necessitas, ob quam esset tale opus consilii dimittendum; quia pro tunc illud non esset opus consilii, et ideo votum de omissione vel suspensione ejus propter talem finem possit esse validum; ideoque in conclusione posui, omissionem illam per se et ex genere suo

non esse materiam voti, ut accidentales casus et rationes excluderem. Plura de hoc videri possunt in loco citato de Juramento, nam est eadem ratio; ubi nonnulla dubia in particuli expeditivimus.

4. *An votum non vovendi licitum sit.* — Hic vero solet ultius quæri in particulari, an votum non vovendi licitum sit neene? Respondeo absolute non esse licitum, quia est de re consiliis directe contraria. Vovere enim est sub consilio, ut supra ostensum est; ergo non vovere absolute repugnat consilio. Si autem non simpliciter, sed sub prudenti limitatione fiat tale votum, poterit esse licitum et obligare. Ut si quis diffidens de sua prudentia et consilio, voveat non facere votum quo absolute obligetur, donec cum viro prudente rem conferat, et ille id consulat, validum erit tale votum. Item si quis expertus temeritatem vel facilitatem suam in vovendo, promittat nunquam vovere actu mere interno, nec se obligare, donec verbo vel scripto votum exprimat, valebit votum, ut docuit Richard., 4, d. 38, art. 2, quæst. 3, quem sequuntur Angel., *Votum*, 3, q. 4; Sylvester, *Votum*, 2, q. 7. Ratio est, quia per tale votum non retrahitur quis ab opere consilii, sed sibi prudenter cavit ne illud temere faciat, quod optimum est.

5. Addit tamen Rich., loco citato, tale votum non obligare ad non vovendum, sed obligare ad exprimendum verbo vel scripto, si quid interius voverit. Et primum quidem claram est ex dictis. Secundum autem sano modo intelligendum est: nam si quis, cum prius votum emisit, habuit animum non se obligandi per solam promissionem internam, donec exterius idem exprimeret, licet postea interius voveat, nondum obligatus manet, donec verbis vel scripto exprimat, quia non est conditio completa, nisi expresse decreverit absolute obligari mutando priorem intentionem. Alias prior intentio virtute manet et operatur, et juxta illam intelligendum est subsequens votum, quia non præsumitur male vovere frangendo prius votum. Et in eo casu non existimo obligari per novum votum internum ad illud exterius exprimendum, quia illud votum nondum induxit aliquam obligationem, et prius ad hoc non obligat, sed solum ad servandum illum modum, quando voluerit se efficaciter obligare. Quod si, non obstante priori voto non vovendi nisi tali modo, aliquis expresse mutet intentionem, volens obligari voto mere interno, male quidem facit frangens prius votum; nihilominus tamen votum

validum erit, quia est de re bona, et capaci obligationis, ut supponitur. Et licet homo male faciat mutando intentionem, factum nihilominus tenet, quia per prius votum se non reddidit inhabilem, nec privavit se potestate se obligandi aliter, licet se obligaverit ad id non faciendum. Multa enim contra debitum et obligationem fiunt, quæ facta tenent.

6. *An votum non petendi dispensationem voti validum sit?* — Aliud dubium huic simile est, an votum non petendi dispensationem voti validum sit. Quod dubium tractat Richar., in 4, d. 38, art. 9, q. 3, et illum referunt ac fere sequuntur Ang., *Votum*, 3, n. 20; Sylvester., *Votum*, 2, q. 14; Ant., 2 p., tit. 11, c. 2, § 9; Angl., q. de Voto, articulo octavo, diffic. 8; Henr., lib. 7 de Indulg., c. 30, § 6; Felin., in c. *Cæterum*, de Rescr., n. 26; Joan. Stafil., in tract. de Gratiis, in ult. p. ejus, § *Et primo*, et Joan. a Capis., loco eit., capite præcedenti. Breviter tamen dicendum est, hanc negationem, scilicet, *non petere dispensationem*, non esse intrinsece bonam aut malam, sed ex causa et circumstantiis variari posse. Nam petere dispensationem sine causa justa malum est; interveniente autem causa justa non est malum; potest autem esse interdum minus bonum, et aliquando majus, et nonnunquam moraliter necessarium. Illa ergo negatio non est materia omnino incapax obligationis voti, ac proinde obligabit votum illud ad non petendam dispensationem voti, nisi ubi dispensatio judicata fuerit melior, seu magis conveniens ad bonum animæ. Addo præterea, ut supra etiam de Juramento dixi, semper posse inchoari, petendo dispensationem ab hoc ultimo voto. Et in universum existimo, non obstante hoc voto, posse rem totam cum hoc ipso voto non petendi dispensationem proponi superiori, ut ipse faciat quod melius esse judicaverit, quia votum in contrario sensu factum non esset rationabile, quia non esset de re utili ad salutem, et aliquo modo esset in prejudicium muneric et potestatis superioris. Atque cum eadem proportione sentiendum est de voto non petendi voti commutationem. Dicit tamen Angles supra, hoc votum obligare ad non petendam commutationem in æquale, non tamen in melius. Sed licet secunda pars sit clara, quia votum non impedit majus bonum, prior intelligenda est juxta dicta; nam interdum expedit, vel melius est petere commutationem etiam in æquale.

7. *An votum non suscipiendi ordines validum sit.* — Præterea solet hic interrogari, an

votum non suscipiendi ordines validum sit. re. Idem Sylvester, *Juramentum*, 4, numero Hostiensis enim, loco citato, affirmat sine ulla primo; et tenuit Archidia., cum Raymundo, in cap. *Si aliquid*, et in capit. *Innocens*, 22, quæst. quarta. Et inducit caput unicum, 83 d., ubi Gregorius damnare videtur tale juramentum. In contrario vero sensu solet ille textus intelligi, scilicet, ut Gregorius ibi præcipiat inquiri, an quidam Archidiaconus tale fecisset juramentum, non quia pravum fuerit, sed ut non violetur. Et hoc magis sentit Glossa ibi, et in cap. *Innocens*, 22, quæst. 4, verb. *Confirmari*, quamvis neque consequenter, neque cum fundamento dicat, tale votum vel tale

juramentum esse peccatum, quia si obligat, non est malum ex vi objecti; omnis autem alia malitia est per accidens, ideoque non potest cum fundamento ei attribui. Et hanc partem sequitur Hostiens. supra, et bene rem explicat in juramento. Addit tamen tale juramentum esse peccatum veniale, quia fit sine necessitate, unde idem diceret de voto. Verumtamen si est de bono objecto, non fit sine necessitate, quia fit ad firmandum animum in bono. In hanc etiam partem videtur inclinare Panorm., in c. *Si vero*, de Jurejurando, n. 4, et adducit cap. *Qui Episcopatum*, 8, quæst. 1, ubi inter alia Augustinus ait, *locum superiore non decenter appeti*; ex quo potest colligi, decenter fugi; quod fit per votum non recipiendi illum.

10. *Solvitur objectio, et expenditur quomodo possit esse validum votum de non admittendo episcopatu.* — Melius autem quam cæteri hoc punctum paucis verbis resolvit D. Thom. 2, 2, quæst. 183, art. 2, ad 3, ex cuius doctrina breviter dico, si tale votum fieret de non suscipiendo episcopatu, vel prælatura, etiamsi Pontifex, vel alius, qui possit præceptum imponere, id præcipiat, hoc sensu votum esse invalidum, quia est contra bonos mores. Si autem tale votum solum fiat de non procuranda prælatura aut episcopatu, vel etiam de non acceptando, donec is, qui potest, præcipiat, sic votum esse discretum, sanctum et validum, quia de se est valde utile ad spiritualem profectum, ocludit enim viam ambitioni, et refrænat affectum honoris et dignitatis, et aliunde non impedit majus aliquid bonum, vel privatum, seu personale, vel commune. Primum patet: quia licet status Episcopi datur perfectionis, quia supponit vel requirit perfectionem in eo qui tâ' munus assumit, non est tamen de se adeo aptus ad comparandam propriam perfectionem; quin potius de se est multis periculis expositus. De quo pos-

9. *Objectio.* — Sed dicet aliquis: ergo etiam votum non suscipiendi episcopatum est per se invalidum ex vi talis objecti: consequens est falsum, et contra communem usum. Sequela patet, quia status Episcopi est status perfectionis; ergo votum non suscipiendi illum statum est impeditivum majoris boni. Item de hoc voto major videtur esse ratio, quam de voto non suscipiendi clericatum. Hoc dubium attingit Gerson in Regulis moralibus, in cap. de Superbia et vana gloria, Alphab. 24, litera K, et absolute docet votum non accipiendo prælaturam indiscretum esse, et non obliga-

sunt legi multa apud Gratianum, d. 40. Quod ergo spectat ad privatum commodum spirituale uniuscujusque personæ, sine dubio commodius est his dignitatibus carere. Neque in hoc est simile de susceptione ordinum præcise quantum ad statum clericalem, quia in eo non est illud periculum, et est speciale bonum spirituale, vel ratione ministerii sacri, vel ratione voti annexi. Similitudo autem esse potest quoad susceptionem beneficij, aut ejuscumque regiminis animarum, de quo concedimus esse idem judicium.

11. Quando votum de non admittendo episcopatu possit esse invalidum. — Altera pars de bono communis patet, quia illi sufficienter subveniri potest per superioris providentiam; nam potest præcipere susceptionem episcopatus, si communis bono expediatur. Addo insuper, si revera casus occurreret, in quo aliquis personæ industria vel diligentia esset necessaria communis bono, tunc tale votum ex se non obligare ad non acceptandum episcopatum, etiamsi non præcipiteretur a Pontifice. Nam in eo casu præcipitur a Deo per legem charitatis; id ergo satis est ut votum obligare tunc non possit, etiamsi Pontifex, vel ex ignorantia, vel ex negligentia id non præcipiat. Erit autem necessarium ut communis boni necessitas evidens sit, et manifesta. Nec satis est ut constet, huic populo, hoc tempore, et cum his circumstantiis necessarium esse optimum pastorem, has vel illas qualitates habentem; sed etiam oportet ut eodem modo certum sit, hanc personam in particulari, et non aliam tali muneri aptam moraliter occurrere; nam si alia facile inveniri possit, necessitas cessat, ideoque obligatio voti integra manet. De quo voto iterum redibit dicendi occasio, tractando de Statu Religioso.

12. Negatio operis boni, quod non est in consilio, neque in præcepto, potest esse materia voti. — Dico secundo: negatio operis boni, quod neque est in consilio, neque in præcepto, etiam potest esse materia voti. Hæc assertio pati potest difficultatem aliquam, quia si opus est bonum, omissione ejus per se spectata non est bona; quomodo ergo potest esse materia voti, cum votum esse debeat non solum de bono, sed etiam de meliori bono? Nihilominus conclusio est certa, et probatur primo: nam votum non nubendi, seu non ducendi uxorem, etiam prout distinguitur a voto castitatis, validum est et sanctum, ut omnes Doctores in hac materia supponunt, constituentes differentiam inter illa duo vota, ut in sequen-

tibus videbimus. Secundo, potest simile argumentum sumi ex illis actibus bonis inferioris ordinis, quos diximus non esse materiam voti; nam inde consequenter fit, negationes eorum posse esse materiam voti. Probatur, quia si actus ille non est materia voti, ideo est quia negatio ejus præferri potest et præeligi actioni; ergo eadem ratione poterit voveri, quia quod secundum rectam rationem præeligitur, melius est; ergo est materia voti. Tertio, est ratio a priori, quia licet actus sit bonus, potest impedire majus bonus, ut de actu matrimonii et aliis supra declaratum est; ergo negatio talis actus, non ut est negatio aliquis bonitatis, sed ut est negatio impedimenti majoris bonitatis, esse potest materia voti. Quia ad materiam voti non est necesse, ut intrinsece et ex objecto habeat bonitatem moralis, sed satis est quod ex relatione ad aliud illam participet, quatenus ad illam disponit. Sic enim paupertas per se intrinsece bona non est, et tamen quia multum ad perfectionem disponit, materia est voti, ut docuit D. Thomas 2. 2, q. 186, art. 3, et de aliis consiliorum materiis bene exposuit Gerson., Alphab. 67, littera S; eodem ergo modo de his negationibus dicendum est, et ita solvitur objectio facta.

13. Votum non ludendi est validum, etiam de ludis qui sine peccato exerceri possunt. — Ex quibus obiter infero, votum non ludendi, et similia, valida esse, et obligare etiam in his ludis, qui sine peccato exerceri possent. Probatur, quia tale votum simpliciter est de meliori bono, ratione explicata. Contrarium vero tradit Emmanuel Rodr., in Sum., part. 1, cap. 418, numero decimo, affirmans suam assertionem esse S. Thom., 2. 2, q. 168, et Navarr., capit. 20, numero secundo, solum quia dicunt ludum honestum esse actum virtutis; sed hinc non sequitur aut votum illius esse validum, aut votum de abstinentia ab illo esse invalidum, ut ex dictis constat. Unde cum talis actus, licet bonus esse possit, ex se sit impeditivus majoris boni, non est cur votum abstinendi ab illo regulariter non obliget, nisi declinetur in aliud extremum, in quo sit vel contra propriam salutem, vel contra necessariam urbanitatem a tali actu abstineri; tunc enim poterit esse, vel in præcepto, vel in consilio, et sic jam non erit in illo gradu, in quo nos nunc loquimur. Quia vero ordinarie et regulariter talis actus, verbi gratia, ludendi, etiamsi absque culpa exerceri possit, fructuosius omittitur, et de rebus moralibus

simpliciter judicandum est, juxta ea quæ ordinarie eveniunt, ideo simpliciter ac per se loquendo, tale votum validum censetur, et ita docuit expresse Sot., lib. 7 de Just., quæstione secunda, articulo primo, in fine corporis.

CAPUT XII.

DE ALIQUIBUS DIVISIONIBUS VOTORUM, QUÆ EX PARTE MATERIÆ DESUMUNTUR.

1. Prima divisio, in votum reale et personale. — *Quid sit votum reale.* — *Quid personale.* — Reliquum est ut in hujus libri fine divisiones voti, quæ ex parte materiæ sumuntur, tradamus, impleamusque quod in fine præcedentis libri promisimus. Prima ergo et celebris divisio esse solet, qua votum in reale et personale dividitur. Hanc tradit late Palud., dicta quæstione secunda, num. 4, ubi dicit datam esse a jurisperitis, quia pro dispensationibus et commutationibus votorum confert, ut infra videbimus. Igitur votum reale dicitur, quo promittitur pecunia, vel aliquid pecunia æstimabile, quod actio hominis voventis non sit. Personale vero, quod solum est de aliqua actione personali ipsius voventis, sub actione etiam comprehendendo omissionem, seu privationem, ut sunt vota orandi, jejunandi, etc. Circa quæ membra observare licet, aliquando votum personale esse de re pretio æstimabili; ut si quis voveat laborare suis manibus in una ecclesia, vel in ædificatione templi, votum illud personale censetur; et tamen actio illa, quæ promittitur, æstimabilis est justo pretio vel stipendio, quo etiam redimi posset ex consensu Ecclesiæ vel Praælati; magis tamen denominatur ab eo, quod formaliter est, quam ab eo cui virtute æquivaleat, et ideo in priori membro dixi, votum reale esse de re pretio æstimabili, quæ non sit ejusdem voventis personalis actio. Unde si in aliquo privilegio daretur facultas commutandi vota personalia, et non realia, illud votum (ut existimo) sub tali privilegio comprehendetur, quia simpliciter personale est.

2. Quid sit votum mixtum. — Solet autem huic divisioni addi tertium membrum, scilicet, votum mixtum, diciturque illud esse, quod præter actionem hominis etiam reales sumptus includit. Quod membrum, majoris claritatis gratia, et maxime ad commutationem votorum utile est; in rigore tamen non est necessarium. Nam mixtio illa dupliciter contingit: primo, ex voluntate tantum voventis conjun-